

Vad vi talar om när vi talar om Europa

Text: Emma Eleonorasdatter

Mana träffar stjärnprofessorn Nicholas De Genova för att prata om hans forskning och om vad Europa försöker bevara genom sina gränser.

Forskaren och professorn Nicholas De Genova har precis flyttat tillbaka till USA efter åtta år i Europa. Tiden på resande fot har inte varit följden av ett frivilligt val utan en nödvändighet. Han hade öppet kritiserat USA:s intervention i Irak efter terrorbådet den 11 september 2001. Han ville att de skulle förlora, sa han, och redogjorde för tidigare, blodiga och förödande, nordamerikanska angrepp mot land efter land i världen. Det utlöste ett ramaskri. Han förlorade sitt arbete på Columbia University och blev en måltavla för alla dem som såg USA:s krigföring som en nödvändighet och en stolthet för nationen.

I stället har han ägnat de senaste åren åt migrationsforskning vid olika europeiska universitet. Senast vid King's College i London.

Under en föredragsturné i bland annat Sverige träffar Mana honom på en konferens i Norrköping i juni 2017, anordnad av ACSIS, Advanced Cultural Studies Institute of Sweden. Vi pratar om vad det innebär att vara europé, och han påminner gång på gång om kolonialtidens tydliga färdvägar in till vad som nu delar upp människor i européer och icke-européer. De med rätt att bebo det rika Europa och de som förväntas stanna kvar i fattigdom och krig. De som inte gör det och hindras, ofta med dödlig utgång, från att passera dess gränser. Han ifrågasätter den europeiska självbilden och ser en nödvändighet av

självrannsakan med kolonialtiden ständigt i minne.

- Den största utmaningen för européerna själva är att kritiskt börja omvärdera alla förutfattade antaganden om vad det betyder att vara europé. Naturligtvis är den mest självklara utgångspunkten att brottas med det verkliga arvet från kolonialismen, hundratals år av kolonialism, som är hela orsaken till att Europa alls finns.

- Det glöms bort, säger han, med följden att det inte går att förstå människorna som nu flyr krig, förödelse och fattigdom. Och på ett liknande sätt går det inte att förstå rasism utan dess historiska kontext.

- Ras var bokstavligen en uppfinning av den, numera så fördömda, europeiska kolonialismen och en global regim av vit överhöghet.

Att inströmningen av människor från före detta koloniserade länder förändrar Europas konstitution säger han gör postkoloniala frågor ofrånkomliga. Kolonialismens betydelse för Europas välfärd, makt och prestige har utformat hur migrationen ser ut, men en kollektiv, historisk minnesförlust gör att européer ser på migration ur helt andra perspektiv.

- I dag, med migrationens betydelse för transformeringen av Europa, har de här postkoloniala frågorna manifesterat sig på nya sätt eftersom de konfronterar Europa med sitt arv, förkroppsligat i de människor som är ättlingar från de tidigare kolonierna.

Idéerna om att en geografisk plats och några specifika identiteter utgör Europa verkar numera självklara, men De Genova pekar på hur den föreställningen är nödvändig för Europas fortsatta ställning som något högre stående. De materiella villkoren och den politiska och ekonomiska sammanlutningen som EU innebär för uppfattningen om en samhörighet leder till en logik i att gränserna kan och måste övervakas. Majoriteten av världens befolkning hindras från att beträda den tillskrivna marken. Att hindren har förstärkts till den grad att försöken blivit allt mer dödliga problematiseras sällan. Samtidigt blir föreställningen om Europas gränser tydliga som snarare rasistiska än geografiska när de skärskådas.

– Vi har ett institutionellt arrangemang, säger han, som bekräftar idén om att det finns ett behov av speciella identiteter och en geografisk plats som inte förändras och som vi kan kalla Europa, och en viktig del av hur det tillgodoses är skapandet av en ny typ av europeisk gräns. Den gränsdragningen har under de senaste tjugo åren effektivt delat upp världen i en färgskala: de som är vita och de som inte är det.

Det innebär, menar han, att det alltid finns en underliggande rasifierad innebörd när vi pratar om migration till Europa. Migration har på så sätt kommit att bli ett surrogat som tjänar till att låta oss slippa diskutera rasfrågor. Han ser med andra ord ras- och rasifieringsbegrepp som nödvändiga, men understryker att deras betydelser

NICHOLAS DE GENOVA
FOTO: A. DE GENOVA-
RODRIGUEZ.

är föreställningar med föränderliga innebörder.

- Om den geografiska frågan en gång för alla kunde slås fast skulle det inte lösa problemet med europeiskhet eftersom diskursen om Europa är en civilisationsdiskurs och ett tillfälligt återskapande av tidigare föreställningar om Europa. De kan inte separeras från den långvariga europeiska imperialismen och kolonialismen och därför också en global regim av vit överhöghet.

Detta påminner oss enligt Nicholas De Genova om att det inte finns något naturligt eller objektivt med rasdefinierande vithet. Också det växte fram som en social fabrikation av den politiska realiteten. Följaktligen blir den starkt ifrågasatt. Vem inkluderas i den? Han påpekar att det enligt många människors "sunda förnuft" förefaller som uppenbart att folk i Östeuropa är vita på grund av blekheten i hyn, och ändå, eftersom vithet är omöjlig att skilja från högtstående civilisation och östeuropéer förutsätts vara fattiga och desperata, blir deras vithet avfärdad. Östeuropéerna framstår som att de inte vore vita på riktigt. Därför blir rasifieringen av gränser även inom Europa tydliga. Den huvudsakliga orsaken till brexit, menar Nicholas de Genova, är också det brittiska motståndet mot immigranter från öst, inklusive romer med en särskild position som hatade och undanträngda i hela Europa.

Han återkommer till kolonialismens betydelse för vilka platser och människor som rasifieras, stängs ute och fördöms:

- Vi behöver se att den rasifieringsprocess som hela tiden fortgår, och som vi alla är delaktiga i, gäller pågående konflikter och pågående kamper. Av den anledningen måste diskussionen om migration i en europeisk kontext alltid ha en postkolonial medvetenhet för att vi ska förstå vad som står på spel.

På samma gång som rasifieringsprocessen fortgår, på ett vardagligt plan som tas för givet, bygger också den nutida nynazistiska rörelsen på föreställningen om ett enat Europa. Han tar som exempel Anders Behring Breivik som kallade sitt manifest A European Declaration of Independence. Ett annat exempel är den nynazistiska ursprungligen tyska rörelsen Pegida, vars namn är en förkortning av "Patriotiska européer mot islamisering av västvärlden".

- Det blir tydligare och tydligare, i en europeisk diskurs, hur den är oskiljaktig från en raspolitik med sin utgångspunkt i vithet.

Men migrationen påverkar samtidigt de rasifierade diskurserna om Europa från andra hållet:

- Migranter och barn till migranter skapar ett nytt Europa. Själva frågan om vad Europa är eller kan bli har förvirrats av den blotta närvaron av migranter och de förändringar som migranter sätter igång, genom att utmana Europa att bli något annat.

Han säger att det för honom framstår som att det, trots livsvillkor av hård repression och utsatthet, växer fram ett allt större motstånd. Den eskalerande våldsamma bevakningen av gränserna gör att migranter följaktligen tvingas till allt mer livshotande risktaganden. Trots detta kan man se hur människor prioriterar sina mänskliga behov framför alla lagar och med risk för sina liv, mot alla odds, sätter sig emot statsmakterna, lagarna och gränskontrollerna och hittar sätt att leva sina liv.

- Oavsett vilket fortsätter människor med sina projekt, och lyckas med dem. Det betyder att migranter, objektivt sett, rakt framför våra ögon bedriver en mängd kamper för att omforma världen. De ifrågasätter den sociala ordningen i grunden och utgör en konstant utmaning av de organiserande systemen.

FAKTA: NICHOLAS DE GENOVA

- **Gör:** Forskare och professor. Forskar om migration, gränser, medborgarskap och arbete.
- **Aktuell med:** *The Borders of "Europe: Autonomy of Migration, Tactics of Bordering* (Duke University Press, September 2017)
- nicholasdegenova.com